

115
25.

DEO OPTIMO MAX.

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCE,
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICO-CHIRURGICA,

QUOD LIBETARIIS DISPUTATIONIBUS.
*manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis undecimâ mensis Martii,
Anno Domini M. DCC. LXII.*

M. FRANCISCO-DAVID HERISSANT, Regiæ Scien-
tiarum Academiæ, Regiæque Societatis Londinensis Socio, &
utriusque Pharmaciæ Professore, Doctore Medico, Præside.

An vero in Empyemate necessaria, licet rarè prospera, Paracentesis?

EMPYEMA, tum morbus, tum operatio hodiè-dùm habetur: num
meritò? Usus tamen apud Gallos & Chirurgos præcipuè invaluisse
videtur. Empyema, uti morbus, laxiori olim usurpatum fuit significa-
tione; Hippocrates enim, Galenus, Aretæus (1), quamcumque partium
interiorum suppurationem hoc-ec vocabulo nuncupabant. Nunc hoc-ec
morbo Pulmones inter & Pleuram Pus in Thoracis cavo collectum spe-
cialim audiunt Medici; quod apud Actium graphicè delineatur; & sic inquit eximius
Auctor, „Empyici (2), hoc est, pectore suppurati, vocantur, quibus Abcessus in suc-
„cingente Costas intrinsecus Membranâ, aut in aliquâ aliâ pectoris pelliculâ, factus,
„acervatim ruptus est, & in vacuum pectoris locum effusus, inter Pulmonem &
„membranam costas succingentem». Itaque juxta doctrinam, accuratamque Actii
definitionem, omne pus in altero quocumque pectoris loco coacervatum, Empyematis
nomini nullo modo competit. Tres Materiæ quoad naturam inter se dissimiles in thoracis
cavo hospitari valent. Vel pus, Vomicâ apertâ, aut factâ quâcumque Suppuratione,
ibi coacervatur; vel sanguis à vulnere recens pectori inflicto illuc effunditur; vel
Aqua à suis vasis quâcumque aberrans causâ, ibi colligitur. Pus Empyema, Hy-
dropem pectoris aqua constituit: sanguis autem effusus, ac in cavo thoracis stagnans
in pus verti num potis est? Si enim sanguis, inquit Hippocrates, in ventrem præter na-
turam effusus fuerit, cum suppurari necesse est (3). Monet autem Galenus suppurationis nomi-
ne hic intelligi omnem sanguinis corruptelam, non verò conversionem in pus proprie
dictam; pus enim nunquam generatur, quin prius præcesserit inflammatio (4). Sic hu-
mores in thoracis cavo stabulantes, si in corruptum Ichorem sæpè degenerent, morâ in
pus, nunquam vertuntur. Sic ex vomicis prius factis, purulenta illuc delabitur materia.
Nunc quoad operationis denominationem, accuratis nondùm circumscribitur cancellis
nam sive pus, sive sanguis, sive aqua è pectore educatur, Empyema apud Nostrates (5)
hæc dicitur. Itaque ne operatio pro morbo usurpetur, ne in rebus pariatu confusio,
nomine Paracentesis intelligatur. Nos Virorum (6) auctoritate in Praxi celeberrimorum
fultos, ab usu recepto recedere licet. Nunc scire multi refert, & in hoc sermè totus

(1) De causis
& sign. mor-
bor. diut.
lib. I. cap. ix.
p. 37.

(2) Sermone
2. cap. 754.
p. 85.

(3) Aphorism.
sect. 6. n. xx.
Charter. tom.
ix. part. 2.
p. 259.

(4) Vanswiet.
tom. I. p. 605.
606. §. 387.
Aphorism.
Boerhaav.

(5) Dionis.
Cours d'opér.
de Chirurgie
demonstr. v.
p. 421. &
Garen. Opéra
Chirurg. tom.
II. cap. 6.

(6) Vanswiet.
tom. III. pag.
680. lib. 24.
§. 191. Apho-
rism. Boer-
haav. & Heis-
ter. pars II.
cap. 108. p.
683.

quæstionis cardo vertitur, an vero in empyemate necessaria sit paracentesis, licet raro prospera.

I I.

MORBOSAS inter affectiones, quæ pulmones infestant, præ cæteris, dijudicatu, curatu-vè difficiliores. Causa, sedes, natura morbi in abditis sæpè latent penetralibus. Sic versatissimus in Arte medicâ exclamat Baglivus, (1) *O quantum difficile est curare morbos pulmonum! ô quamò difficilior eosdem cognoscere, & de iis certum dare præsignum! Fallunt vel peritissimos, ac ipsos Medicina Principes. Tyrones mei, cauti estote, & prudentes, in iis curandis; nec facilem promittite curationem, ut nebulones faciunt, quæ Hippocratem non legunt.* Empyema, aut quod idem sonat, pulmones inter & pleuram pus influxum, Muculis ex Intercostalibus, Mediastino, Pleurâ, Pericardio, Diaphragmate, quandòque ex Hepate, sed sæpissimè è pulmonibus exulceratis natales ducit. Dùm pus claustris coercetur, Abscessus, vel Vomica later. Rumpuntur-ne repagula, purulenta statim quâ datâ portâ diffluit materia? Apertus itaque pulmonum abscessus, nî pus exspuatur, ferè semper empyema parit; non item de aliis causis: sedes nonnunquàm prorsus diversa; modò enim Bronchialium fines Arteriarum in vasa aërea pus emittunt: modò intrâ Mediastini duplicaturam purulenta effunditur materia: modò in Pericardii cavo recipitur: modò ex Hepate ulcerato suprà vel infrâ Septum Transversum, ut pluriès observavit D. Verdus, hæc dilabitur. In quibusdam Pleuram inter & musculos intercostales viam sibi parat: in aliis musculos inter ipsos-met nidulatur hæc materia. Utrî pus in diversis locis statulatur. item hæc Aiversi-modè tragedias edit. Hic Sinus excavat, dùm illic quasi iners later absconditum: Huc foràs sibi sternit iter, dùm illuc intus subrepat: huic subita imminet suffocatio, si simul & semel ingens copia puris vasa aërea inundet: illi sanationis spes est, si pus è vomica paulatim manans, paulatim & quoque sputis eliciatur; Sic inquit Aretæus, (2) *At si jam rupta sit (vomica) strangulatis discrimen impendit, si multum subitaneumque pus emanavit: si pedicem verò emittatur, exallè sanitas advenit.* Non-ne etiam agro timendum, si in thoracis cavum pus subito prorumpat? Ut ut sit, Extremis malis, extrema Remediam. Etsi raro prosperè succedat paracentesis, qualdam tamen suppetias ire non-ne potis est? De loco, de instrumento operationi idoneis litigant inter se Auctores. Quidam, (3) *in sinistro latere inter secundam & tertiam, in dextero verò tertiam inter & quartam costam spuriam, ab infimâ numerando, &c.* Alii, (4) *inter costam 5 & 6, vel 4 & 5, ab inferioribus numero ducto, in dorso operationem instituunt.* Nonnullis Acus Triangularis magis arridet; plurimis præstantius Scalpellum *.

I I I.

PARACENTESIM felici raro præpollere eventu in Empyemate propriè dicto, neminem fugit. An-non sæpius fausta foret hæc operatio, si summâ cum cautellâ semper adhiberetur? Quo autem tempore, quo casu eam instituere, hoc prudentis Medicî opus est: Quid autem operationis tempore agendum, Quid sedulò præcavendum, hic periti Chirurgi labor est? felicior paracentesis certè fieret successus, si dùm adhuc recens Empyema, dùm prægressis, parùm afficitur, quinimò quasi incolumis pulmo remanet, celebraretur; nam accidit quandòque, ut ingentem citrà pulmonum Læsionem sua Stadia percurrat inflammatio; contingit quandòque, ut causa Empyematis pulmoni non inhæreat. Hi occurrunt casus: sed horum signa sæpè latent, tùm quodd tardiùs acceffit fuerit Medicus, tùm quodd causam Empyematis Proegumenica malè fuerint ipsi renunciata. Felicior etiàm adesset exitus.

* Vide Thesim à D. GIRARD DE VILLARS, anno 1758. propugnatam, M. GEOFFROY, doctore M edicæ Tracte.

3
 Incommoda quasi huic operationi consecraria à Chirurgo evitari possent. Sed hoc fatendum, cunctatio in hac operatione dubium ferè semper portendit eventum. An sit verè Empyema, antequàm tentetur operatio, scire prudens est. Ast tardiora sæpè se se offerrunt signa; gravitas enim ad Diaphragma, decubitus in latum ægrum, in sanum difficilis; sic inquit Hippocrates, (1) *Quum longius tempus progressum fuerit, febris vehemens ac tussis prehendit, laus dolet, neque in sanam quidem partem decubitus ferre potest, sed in dolevem, &c.* Strepitus puris ad motus, Tussis sicca, Febris lenta Suffocatio, summa Anxietas, & sic de aliis, tam ægotantem sæpè debilitant, ut vires, dum paracentesis instituitur, sæpè deficient. Quod iterum fatendum, à pulmone ut sæpius producitur Empyema, vel quia vicina despascendo aperitur Vomica, vel quia vividæ inflammationes, Pleuritidi, Peripneumoniæ, Phthisi aniam Suppeditantes, præcessère. In his quidem adjunctis spes parùm affulget; nam dum sit Empyema, ulcere quasi exeditur pulmo. Vitium huic visceri in hærens, raro deletur; raro materiei purulentæ exhaustur origo. hæc quidem operatio periculi non expers; Arteria enim intercostalis nonnunquam secatur; nonnunquam ubi pleuræ adnascitur pulmo, ibi instituitur paracentesis; pro affecto laus sanum nonnunquam perforatur, Sed hæc, invitis medicinar præceptis, invitâ Chirurgi arte, sæpè eveniunt. Sic errores exin lædè nati non arificii, sed arti plerumque adscribendi. Sic licet anceps paracenteseos sit successus, ferrum tamen adigat Chirurgus. Expetit, quin imò cogit necessitas. Si aliquandò curare pendens artem non sit, saltem sublevare aliquandò potis est,

IV.

SYMP TOMATA tantò magis sublevanda, quantò urgentiora; gravis enim adeft respirandi difficultas, strangulatus imminet, mors in procinctu, nî puri coacervato facilis arte suppeditetur exitus. Ægrotantibus opitulari, ac Medici, ac Chirurgi officium est. Idcirco pus collectum quantociùs educatur, sivè per vias, quas natura monstrat, sivè per alias, quas ars naturæ succurrens facit (1), modò ætas, temperamentum, vires, præsens empyici status, & præsertim symptomatum immineens periculum sinant, cogantque. Si hæc medicatrix per os quandoque monstrat viam (2); sic dirigatur therapeia, ut i sputa debito modo amandentur; si quandoque per Urinas, Alvum; Diuretica, Cathartica selecta adhibita in usum veniant. Hominem vidit *Diemerbroëchius*, qui, (3) *puris albi, benè colli, mediocriter crassi, duas manus plenas è thorace per urinarias vias bidui spatio, cum aliquo in ureteribus dolore, excrevit, sine ullo sanguine, & sic ab empyemate feliciter liberatus fuit.* Multi ejusdem speciei casus apud *Galenum* (4), *Aretæum* (5), *Ætinetam*, *Aëtium*, *Cœlium Aurelianum*, sparsim leguntur. Si quandoque intrâ costas fluctans nascatur tumor, audacter in illum infligatur scalpellum. Pus semper educendum; secùs de ægro conclamatum est. Itaque vulnere thoraci inflicto periculosiora debellantur symptomata, accercent futura; & nonnunquàm è vadis emergunt empyici, si maturo Medici consilio dextra manus semper regatur. Res sic se habebit, si pus bonis dotatum sit qualitatibus, (6) qui, ait divus Senex, *suppurati uriniunt aut secantur, si pus purum & album effluat, evadunt: si subcruentum, & cænosum, & graveolens, pereunt.* Dum empyematis effectus vulnere facto mitigantur, labem ad delendam therapeuticein dirigat Medicus. Vulneraria, abstracta mitignantur, labem ad delendam therapeuticein dirigat Medicus. Vulneraria, abstracta, putredini resistentia, tonicà quâdam virtute scatentia, ut *Scordium*, *Peronica*, *Marrubium album*, *Hedera terrestris*, &c., à naturæ Ministro præscribantur; Injectiones hordei cum melle per aperturam à Chirurgo adhibeantur: tandem omni pure educto, vultus inficium cautè consolidetur. Quod apud Hippocratem concinnè recensefit, (7) Postea emissio pure, inquit, quantum visum tibi fuerit, vultus linamento ex lino crudo, cui solum alligaris, obducito, quotidie verò pus semel e-utito. Postquam autem decimus dies accesserit, toto pure emissio, penicillum ex linco induto, deinde vinum & oleum, tepida, per fist-

(3) Anatom.
lib. I. cap. 17.
p. 68.

(4) De loc.
affect. lib. VI.

cap. 4.
Charter. totid
VII. p. 517.

(5) De caus.
& sign. morb.
diuturn. lib.

1. cap. 9. p.
38.
(6) Aphonic

VII. II. 44.
Charter. v.
IX. 200. 2.

p. 315.

(7) De mor
lib II cap.

16. *Charier*
tom. VII. p
568.

ulam infundito; ne pulmo, pure madescere consuetus, derepenit rescitur. Infusum autem matutinum sub vesperam, & vespertinum mane, eductio. At ubi pus tenue velut aqua, ante ad digitum contactum glutinosum, ac paucum fuerit, stanneum penicillum cavum indito; cum vero prorsus venter (cavitas) rescicatus fuerit, paulatim resecto penicillo, dum ipsum eximas, vulnus coalescere sinito.

V.

AS T inquiet aliquis: Sive adhibeatur paracentesis, sive fato committatur æger; æquo ferè pede hujus ostium pulsat Libitina: vulnere enim pectori inflicto, itus & reditus pulmonum ægrè peragitur, insensibilissimus intromittitur aër, Brevi laudabilem materiei purulentæ pervertit indolem: aliquandò turbatur natura, dum, ut liberetur, viam quærit: sic maciatur aliquandò victima, dum res esse in vado autumatur. In periculo reverà versatur paracentesis. Hæ autem Rationes parùm militat, si nihilominus, uti decet, celebretur hæc operatio: illam levamen asferre, probatione non indiget; illam futura præcavere mala, id pro certo quoque tenetur. Pus enim, in loco clauso nidulans, brevi in pravam diathesim, motu, calore verti, quæ acris sanies alluit, in putridum liquamen convertit. Veritas hujus rei observatis demonstratur; videt enim celeberrimus *Heisterus*, pleuram (1) unà cum plerisque ferè costis (à pure) fuisse erasam. Brevi augetur putredo; pus corruptum magis atque magis attenuatur, venis resorbetur, totum sanguinem solvit: hæctica exinde lebris scatet; sudores nocturni eliciuntur, diarrhææ colligativæ proritantur; (2) Qui crebrò, inquit Hippocrates, tenuiter exsulant, ac subindè rigent, perniciosum; ac sub finem empyema habere deprehenduntur, alvosque perturbant. Totum corpus sic exsiccatur, tabe tandem lethali, quæ tot malis finem imponit, corripitur. Quod, educto pure, modò paracentesis tempore opportuno adhibita fuerit, præcavebitur; aut quod saltem lummoperè mitigabitur. Et si natura salutare quædam crises molietur, nulliùs tamen citrà metum perturbationis, hæc-ce operatio instituenda videtur: quibusdam enim constat observatis (3), notabilem puris partem per alvum & urinam exivisse, licet magna materiei purulentæ copia per vulnus factum effluerit. Gravidæ mulieri similis accidit casus. Præterea in desperatis, inquit Medicinæ Princeps, anceps remedium experiri fatiùs est, quàm nullum. E medio semper tolluntur empyici, nì natura, seu ars flagnanti ac exitioso puri viam aperiat. Ægro semper succurrendum; deplorabili fato nunquàm committendum.

Ergò vero in Empyemate necessaria, licet rarò prospera, Paracentesis.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Joannes-Baptista Thuvant.	M. Alexander-Dionysius Dienert.	M. Michael-Ludovicus Pernage,
Eques, & Censor regius.
M. Ludov. Petr. Felix Renatus le
Thieullier, Regis Consiliarius &
in majori Consilio, necnon in mag-
nâ Regia Domûs & Francia Præ-
fecturâ Medicus ordinarius.	M. Carolus Gille de Saint Leger.	M. Claudius-Antonius Renard.
M. Petrus-Ludov. Maria Maloët.	M. Jacobus-Ludovicus Alleaume,
militarium Nosocomiorum ad Re-
gis exercitum nuper medicus, &
Chirurgia Professor.	M. Petrus-Antonius Lepy, anti-
quior Scholarum Magister.

Proponebat Parisiis LUDOVICUS-GILBERTUS BOYROT DE JONCHERES,
Bituricensis, Doctor Medicus Monspelienfis, Saluberrimæ Facultatis, Medicinæ Pari-
sienfis Baccalaureus, Theos Auctor. A. R. S. H. 1762. A SEXTA AD MERIDIEM.

Ty pis Viduæ QUILLAU, Universitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1762.

(1) Adâ
Physico-Me-
dica, observ.
174. p. 394.
Tom. I.

(2) Coar.
p. 100. n. X.
Charter tom.
VIII. p. 833.

(3) Medical
Essais, T. V.
§. 32. p. 422.